

Onderzoek Perspectief Inburgeraars

Uitkomsten 2023 – 2024 (tweede rapportage)

Samenvatting B1

Waarom dit onderzoek?

Sinds 1 januari 2022 is de nieuwe Wet inburgering 2021 (Wi2021) in werking getreden. Deze wet vervangt de oude Wet inburgering 2013 (Wi2013). Het doel van de Wi2021 is om inburgeraars snel en volledig mee te laten doen in de Nederlandse samenleving, bij voorkeur via betaald werk. Gemeenten hebben een grotere rol gekregen en kunnen meer maatwerk bieden.

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid wil weten wat de ervaringen van inburgeraars met deze twee wetten zijn. Daarom is een groot onderzoek gestart naar de ervaringen van inburgeraars. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door Regioplan, OpenEmbassy en BMC. Het onderzoek loopt tot 2027.

Hoe hebben we het onderzoek gedaan?

Het onderzoek bestond uit een online vragenlijst en gesprekken met inburgeraars. Meer dan 4.000 mensen hebben de vragenlijst ingevuld. Dit waren zowel asielmigranten als gezinsmigranten. We spraken met mensen die onder de Wi2021 vallen en mensen die nog onder de Wi2013 vallen. De vragenlijsten waren beschikbaar in vijf talen, zodat iedereen kon meedoen. Met deze brede aanpak wilden we de ervaringen van zoveel mogelijk groepen begrijpen. Wel hebben niet veel inburgeraars die weinig opleiding hebben gevolgd de vragenlijst ingevuld.

Wat onderzochten we?

We wilden weten:

1. Werkt de Wi2021 zoals het ministerie het heeft bedoeld?
2. Krijgen mensen die onder de Wi2013 vallen nog genoeg hulp?

Daarnaast hebben we gekeken naar verschillende onderdelen van het inburgeringsproces, zoals:

- De snelheid waarmee mensen kunnen beginnen.
- Hoe goed gemeenten maatwerk bieden.
- De kwaliteit van de lessen.
- Hoe inburgeren te combineren is met werken of andere verplichtingen.

Wat zijn de belangrijkste resultaten?

De resultaten laten zien dat de ervaringen van inburgeraars heel verschillend zijn. Hier bespreken we de belangrijkste punten.

1. De algemene doelen

Het grote doel van de Wi2021 is dat inburgeraars snel en volledig kunnen meedoen in Nederland. Dit betekent dat ze niet alleen de taal leren, maar ook kennis over de samenleving opdoen en betaald werk vinden. Veel inburgeraars vinden dat de lessen helpen om Nederlands te leren en meer te begrijpen over Nederland.

Ongeveer zeven op de tien inburgeraars zegt door de inburgering beter mee te kunnen doen in de Nederlandse samenleving, goed Nederlands te leren en veel over de Nederlandse samenleving te leren. Hierbij valt op dat gezinsmigranten iets minder vaak positief zijn over de meerwaarde van inburgering dan asielmigranten. Ook zijn vrouwen iets minder positief dan mannen. Voor sommige inburgeraars betekent "volledig meedoen" ook dat ze Nederlander willen worden. Dit kan alleen als ze voldoen aan de taaleisen, wat voor sommige groepen lastig is.

2. Vijf belangrijke punten van inburgering

De Wi2021 richt zich op vijf kernpunten. Hieronder bespreken we hoe inburgeraars deze ervaren.

Tijdige start

Veel asielmigranten beginnen al met Nederlandse taallessen in het azc. Maar deze lessen zijn vaak van wisselende kwaliteit en niet structureel. Inburgeraars willen meer ondersteuning in het azc, zoals extra taallessen en informatie over werken en de Nederlandse samenleving. Daarnaast willen ze in deze fase meer contact met de gemeente.

Snelheid

Sommige mensen kunnen snel starten met hun cursus, maar anderen moeten lang wachten. Voor de helft van de asielmigranten komt dit omdat zij nog geen aanbod hebben gekregen vanuit de gemeente. Mensen die we gesproken hebben wachten tussen de 6 en 9 maanden. Met uitschieters tot 18 maanden. Dat is vanaf het moment dat zij in de gemeente komen wonen tot zij beginnen met de cursus. Meerdere mensen vinden de wachttijd acceptabel. Mensen die de wachttijd te lang vinden, voelen soms tijdverlies of demotivatie. Gezinsmigranten weten niet altijd dat ze verplicht zijn om in te burgeren. Hierdoor kunnen zij stress ervaren, of zeggen ze hun baan op.

Maatwerk

Bijna driekwart van de inburgeraars vindt dat er tijdens de intake goed naar hen wordt geluisterd. Ze vinden het belangrijk dat hun persoonlijke situatie wordt meegenomen. Tolken zijn vaak nodig om de gesprekken goed te begrijpen. Ook de leerbaarheidstoets, die bekijkt welk niveau haalbaar

is, wordt over het algemeen positief beoordeeld. Gezinsmigranten uit het kwalitatieve onderzoek ervaren echter meer frustratie over deze toets, omdat ze het nut ervan niet altijd begrijpen.

Dualiteit

Veel inburgeraars combineren werk of vrijwilligerswerk met inburgeren. Bijna de helft van de asielmigranten onder de nieuwe inburgeringswet heeft gewerkt of vrijwilligerswerk gedaan sinds zij hun verblijfsvergunning hebben. Onder gezinsmigranten gaat dit om twee derde van de groep. Ongeveer zes op de tien inburgeraars die werken vinden dit goed te combineren met het leren van de taal. Voor een deel van de inburgeraars is het ook moeilijk om te werken en in te burgeren. Vooral gezinsmigranten en mensen met zorgtaken, bijvoorbeeld voor jonge kinderen, vinden dit moeilijk. Vrijwilligerswerk en stages worden vaak als positief gezien, omdat het helpt om actief te blijven. Maar inburgeraars willen vooral kansen om betaald werk te vinden.

Kwaliteit

Veel inburgeraars zijn tevreden over de kwaliteit van de lessen, maar er zijn ook problemen. Het tempo is soms te snel of juist te langzaam. Een tekort aan docenten zorgt ervoor dat lessen soms uitvallen, wat de kwaliteit niet ten goede komt. Ook vinden inburgeraars het soms lastig dat er in de taalklas mensen zitten met verschillende leeftijden en niveaus.

3. Wat maakt inburgeren moeilijk?

Inburgeraars noemen verschillende uitdagingen:

- Het leren van de taal kan lastig zijn, vooral voor ouderen en laaggeletterden.
- Er kan weinig tijd zijn om de lessen te combineren met andere verplichtingen, zoals werk of zorgtaken.
- Sommige mensen missen mogelijkheden om Nederlands te oefenen buiten de lessen.

Daarnaast spelen persoonlijke omstandigheden een rol. Oudere inburgeraars kunnen bijvoorbeeld de taaleisen te zwaar vinden. Of ouders met kinderen kunnen in de knel komen met hun zorgtaken en het volgen van inburgering.

4. Ondersteuning van de gemeente

De rol van gemeenten is groter geworden onder de Wi2021. Ruim zes op de tien asielmigranten die de vragenlijst hebben ingevuld vinden de uitleg van de gemeente over wat ze moeten doen om in te burgeren goed. Er zijn ook verbeterpunten:

- Mensen willen meer duidelijke informatie, vooral over het vinden van werk, een studie, betaalbare taalcursussen en financiën.
- De ervaringen met contactpersonen verschillen sterk. Sommige mensen zijn heel tevreden over de begeleiding. Anderen zijn hier ontevreden over en zien verbeterpunten. Een contactpersoon die goede begeleiding biedt en aandacht heeft voor de persoonlijke situatie maakt een groot verschil.

5. Financieel ontzorgen en moeite met rondkomen

Veel asielmigranten krijgen hulp van de gemeente bij het betalen van hun vaste lasten. Dit zorgt voor minder zorgen en helpt hen om zich op hun inburgering te richten. Ongeveer drie op de vier asielmigranten zijn tevreden over deze ondersteuning. Toch wil een deel liever zelf de financiën regelen om onafhankelijk te zijn. Daarnaast biedt de gemeente soms cursussen of gesprekken aan om mensen te helpen met geldzaken. Ook daarover zijn de meeste mensen positief.

Toch hebben veel inburgeraars moeite om rond te komen. Ze geven aan dat het vaak "net wel" of "net niet" lukt om hun kosten te dekken. Sommigen moeten gebruik maken van voorzieningen zoals de voedselbank. Dit zorgt voor stress en maakt inburgeren extra zwaar.

6. Ervaringen met het vinden van een taalschool

Gezinsmigranten onder de Wi2021 moeten zelf een taalschool vinden en betalen. Ongeveer één op de drie gezinsmigranten die de vragenlijst hebben ingevuld vindt het moeilijk om zelf een inburgeringscursus te vinden. Veel van hen noemen de kosten als een probleem. Ook willen ze meer informatie over goedkopere opties. Vier op de tien gezinsmigranten zouden graag meer informatie willen over het vinden van een betaalbare taalcursus.

Wat gaat goed in de ogen van inburgeraars?

Inburgeraars zien verschillende positieve punten in het nieuwe inburgeringsstelsel:

- **Maatwerk:** Veel inburgeraars waarderen dat er tijdens de intakegesprekken goed naar hen wordt geluisterd. Persoonlijke aandacht en tolken maken het proces duidelijker en prettiger.
- **Taalondersteuning:** Als gemeenten extra mogelijkheden bieden om Nederlands te oefenen, zoals taalcafés of taalmaatjes, wordt dit zeer gewaardeerd.
- **Financiële hulp:** De hulp bij vaste lasten en omgaan met geld wordt door veel asielmigranten als positief ervaren.
- **Planning voor de toekomst:** Het Persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP) sluit vaak goed aan op de ambities van inburgeraars.
- **Contact met de gemeente:** Als er een goede band is met de contactpersoon, voelen inburgeraars zich meer gesteund en begrepen. Als het azc in de gemeente ligt waar iemand gaat wonen, kunnen mensen ook sneller starten met inburgeren.

Deze punten laten zien dat er belangrijke stappen worden gezet om inburgeraars te helpen. Het is belangrijk om deze positieve ervaringen verder uit te breiden en waar nodig te verbeteren.

Wat kan beter?

Inburgeraars geven aan dat er verbeteringen mogelijk zijn:

- Meer informatie: Mensen willen betere uitleg over het vinden van werk, een goedkope taalcursus, een studie en financiën.
- Sneller starten: Minder wachttijd tussen verschillende onderdelen van het proces en behoefte aan meer taalonderwijs in het azc.
- Dualiteit: Meer mogelijkheden om Nederlands te oefenen in de praktijk en meer mogelijkheden om direct mee te doen, bijvoorbeeld via betaald werk. Meer mogelijkheden om taal en werk te combineren.
- Minder stress: Beter aansluiten van taallessen bij de persoonlijke situatie van inburgeraars.
- Contactpersoon gemeente: onder andere veel wisselingen, weinig contact en geen tolken zijn obstakels voor inburgeraars in de relatie met de contactpersoon met de gemeente.

Conclusie

De ervaringen van inburgeraars zijn heel divers. Sommigen zijn tevreden over de begeleiding en mogelijkheden, terwijl anderen vooral belemmeringen ervaren. Gemeenten spelen een grote rol in het succes van de inburgering. Het is belangrijk dat zij zorgen voor duidelijke informatie en goede ondersteuning, zodat iedereen een kans krijgt om mee te doen in Nederland.